

Menneskerettighederne under pres fra terrorbekæmpelsen

Mads Fleckner

I forsommeren kom det endeligt: „Man burde lukke Guantanamo-basen!“. Statsministeren havde længe tøvet med at ytre sig kritisk overfor USA's tvivlsomme og retsstridige arbejdsmetoder i krigen mod terror. Efter pres fra EU-kommissionen, der kunne bekendtgøre at tilbageholdelsen af fanger på Guantanamo-basen og dens eksistens var i strid med folkeretten, var det ikke længere forsvarligt af den danske regering ikke at ytre sig kritisk overfor dens eksistens.

De tre selvmord, der af den amerikanske viceudenrigsminister Colleen Graffy blev betegnet som et PR-stunt fra de indsattes side, for at påberåbe sig opmærksomhed, fortæller også en anden historie. Nemlig en beretning om en tvivlsom krig mod terror, der indeholder folkeretsstridige metoder. Ved at holde folk i isolation i en mørk fængselscelle uden mulighed for kontakt med omverdenen i månedsvis, kan man få mennesker til at sige hvad som helst.

Man må ikke begå den fatale fejl at tro, at den kritik som menneskerettighedsorganisationer som Den Danske Helsinki Komité forsøger at rette mod krænkeren af menneskerettighederne, er en accept eller anerkendelse af terror som politisk redskab - tværtimod. Det er præcis under disse omstændigheder, at menneskerettighederne bliver sat på prøve i yderste potens, og det er netop i dette, at slaget for basal og anstændig retspleje skal og må sejre, for hvad er alternativet?

Ved at man vedvarende viser omverdenen, at alle ikke får fair play og lige juridisk behandling, samt at man fra vest-magternes side laver særlige regler for visse mennesker, drejer man ind på en farlig kurs med en vrangfuld signalværdi; et forhold der er historieløst, fordi det strider mod oplysningstidens og retshistoriens værdifulde arv. Det er yderst vanskeligt at promovere menneskerettigheder i fjerne egne af verden, når disse ikke bliver overholdt på hjemlig basis ved eget eksempel.

FNs valgfri protokol, også kaldet 'Opcat', til FN's konvention mod tortur er blevet ratificeret af 20 lande, og er trådt i kraft fra den 22. juni 2006. Desværre har USA ligesom en række vestlige lande ikke ratificeret 'Opcat'en', ligesom ingen lande fra mellemøsten og kun tre afrikanske lande har underskrevet den. Idéen om, at fængselsfanger og andre frihedsberøvede skal kunne modtage besøg fra jurister, når som helst og hvor som helst, er en tvingende nødvendighed, hvis man vil undgå lemfældig omgang med menneskerettighederne.

ASF (Advokater Uden Grænser) er Den Danske Helsinki Komité's nye slagskib. Netop idéen om besøgskrav er et tvingende nødvendigt skridt mod den gennemsigtighed, der skal følge med i forholdet mellem stat og individ, for at magt og straf ikke korrupperer og bliver brugt politisk. DDHK satser stærkt på ASF-projektet og har fået bevilget betydelig økonomisk støtte fra anerkendte fonde som Margot og Thorvald Drejers Fond, Hermod Lannungs Fond, samt Novo Nordisk til dette arbejde. Ved at opbygge en gruppe af kompetente jurister, der kan stå standby og rejse ud, besøge fængselsfanger, samt hjemmefra lave det nødvendige papirarbejde, har vi her et godt værktøj i denne kamp.

Tillægsprotokollen samt ASF bygger på en 20 år gammel praksis fra Europarådets Komité's 20 år gamle praksis med at foretage fængsels- og detentionsbesøg i dets medlemslande, for at mindske brugen af tortur og vold, samt skabe mere åbenhed.

Mennesker har og skal have rettigheder. Med dette følger pligter. Hvis ikke nationalstaters regeringer konsistent overholder menneskerettighederne, er det uhyre vanskeligt at appellere til menneskers pligter.

Publiceret af Det danske Fredsakademi, marts 2007